

СТЕЦЕНКІВСЬКИЙ ПОРТАЛ

Випуск №2, 2025 р.

Цікаво про минуле

«Минуле — це не просто спогади, це коріння, яке тримає нас сьогодні. У музеї Стеценка кожен може відчувати ту невидиму нитку, що єднає нас із величчю нашої культури».

У сучасному світі, що мчить на шаленій швидкості, село Веприк на Фастівщині залишається особливим «порталом» у часі. КЗ КОР «Меморіальний музей К. Г. Стеценка» — це не просто експонати під склом, а живий доказ того, що минуле може бути яскравим, інтерактивним і надзвичайно актуальним для нас сьогодні.

Досліджувати історію тут варто не заради дат у підручниках, а заради відчуттів. Минуле в музеї Стеценка розкривається через декілька цікавих аспектів: Кирило Стеценко не був «кабінетним» композитором. Його життя — це історія про вибір, боротьбу та віру. Він був священником, який організовував народні хори, та митцем, що мріяв про доступну освіту для дітей. Розуміння того, як одна людина встигала писати опери, служити в церкві та займатися громадською діяльністю в буремні 1920-ті, захоплює дорослих і надихає підлітків.

Минуле стає зрозумілим, коли ти відчуваєш його на дотик. У музеї можна побачити предмети побуту, які сьогодні здаються справжніми артефактами: важкі праски, вишиті рушники з особливим кодуванням орнаментів, старі друковані видання. Це дає змогу порівняти наш комфортний цифровий світ із часами, коли кожен предмет мав свою душу та історію створення.

Для дітей минуле в музеї «оживає» через дію. Це найцікавіший формат навчання, де замість лекцій — інтерактивні програми:

Ігрова етнографія: Діти дізнаються, як жили їхні однолітки сто років тому, через ігри та забави.

Майстер-класи: у 2026 році музей пропонує заняття з виготовлення виробів із солоного тіста, плетіння з природних матеріалів та створення різноманітних листівок. Це дозволяє дитині

власноруч «збудувати» частинку минулого і забрати її з собою.

Музей регулярно проводить тематичні заходи та концерти. Слухати твори Стеценка там, де він їх створював, — це зовсім інший рівень сприйняття. Минуле тут звучить голосами хороших колективів, доводячи, що українська класика — це драйвово та мелодійно навіть у XXI столітті.

Занурення в історію починається з простого візиту. Експозиція музею працює по буднях з 9:00 до 16:00, а для груп у вихідні дні передбачена попередня реєстрація. Слідкувати за анонсами можна на сайті та фейсбук.

Сайт музею

К. Г. Стеценко - державний діяч

У національній пам'яті **Кирило Григорович Стеценко** зазвичай постає як видатний композитор, «спадкоємець» Миколи Лисенка

автора духовного гімну «Боже Великий, Єдиний». Проте історична дистанція дозволяє поглянути на нього крізь значно ширшу призму. Стеценко був не просто митцем, а одним із ключових будівничих української державності доби визвольних змагань 1917–1921 років.

Його державна діяльність не була випадковістю чи «службою за сумісництвом». У час, коли відроджена Українська Народна Республіка потребувала власних інституцій, Стеценко взяв на себе роль культурного стратега.

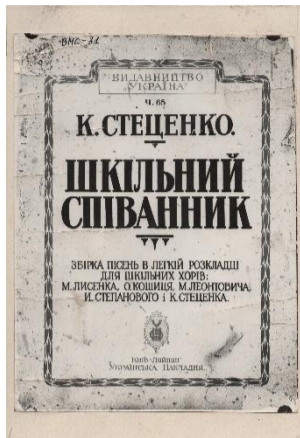
Очолюючи музичний відділ Міністерства освіти та мистецтв УНР, він займався не лише творчістю, а й законотворчістю, реформуванням освіти та формуванням ідеологічних основ молодій державі.

Перший український національний хор
1918 р.

Саме за безпосередньої участі Стеценка музика стала інструментом високої дипломатії. Створення Української республіканської капели, яка за державним дорученням вирушила підкорювати світ, було блискучою спецоперацією «м'якої сили», покликаною легітимізувати Україну на мапі Європи.

Робота в урядових структурах:
Кирило Стеценко очолював музичний відділ у Міністерстві освіти та мистецтв УНР. На цій посаді він розробляв державні програми навчання співу для шкіл та видавав підручники, закладаючи фундамент національної системи освіти.

К. Стеценко. Шкільний співанник

Організація національних колективів:
Стеценко виступив організатором Першого українського національного хору, Української Республіканської капели та Двох мандрівних капел, які виконували роль державних інструментів культурного об'єднання країни. У подальшому ці колективи трансформувалися у капелу «ДУМКА», яка існує і нині.

Афіша Другої мандрівної капели
1921 р.

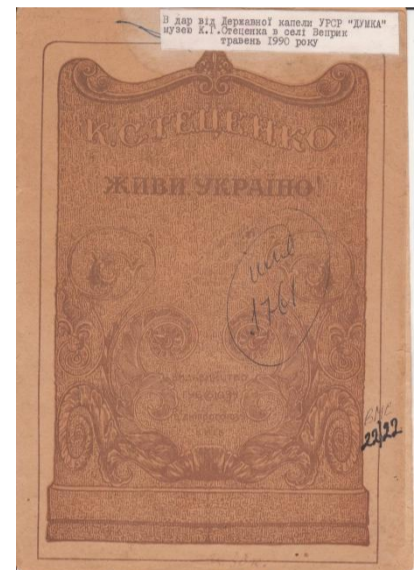
Культурна дипломатія:
За дорученням голови Директорії Симона Петлюри він став одним із засновників і керівників Української Республіканської капели (1919). Цей колектив був створений спеціальним державним наказом для популяризації української культури та ідеї незалежності за кордоном.

Українська Республіканська капела

Твори Кирила Стеценка, що звучали у виконанні Капели за кордоном:

«Над нами ніч», «Сон», «Прометей», «Живи Україно!»; канти: «Через поле», «Зібралися невірнії»; колядки «Ой, на гороньці», «А в Куцівці церкву будують», «Спід гір, спід долин», «А в нашого хазяїна», «На Орданській річці», «Ой сивая та й зозуленька», «Ой, за горою, за зеленою»

К. Стеценко. Живо Україно!

Розбудова автокефальної церкви:
Його робота у розбудові Української автокефальної православної церкви остаточно закріпила за ним статус державного діяча, який розумів: незалежність країни неможлива без її духовної та культурної суверенності. Як протоієрей, він брав участь у створенні Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), що було невід'ємною частиною державотворення того часу.

Делегати Першого Українського Православно-го Церковного Собору УАПЦ
1921 р.

У мальовничому селі Веприк, де кожен куточок дихає історією, КЗ КОР «Меморіальний музей К. Г. Стеценка» у 2025 році перетворився на справжній культурний магніт. Це вже не просто стіни, що зберігають пам'ять про генія української музики, а живий простір, де минуле зустрічається з майбутнім у гармонії звуків та емоцій.

Цього року музей став ключовою зупинкою для шукачів автентики. Гостинно відчинивши двері для учасників легендарного «Щедрику», заклад наповнився передзвонком різдвяних традицій. Музейна садиба стала частиною великих мандрівок, серед яких — вишуканий маршрут «Слово. Музика. Дивовижні смаки» та «130 років Максиму Рильському». Кожна екскурсія для туристичних груп перетворювалася на подорож у часі, де постать Стеценка поставала перед гостями у всій своїй величі.

Музей продовжує свою шляхетну місію, відкриваючи двері для тих, хто потребує духовної підтримки.

Благодійні екскурсії для мешканців рідного Веприка, учасників національно-патріотичних вишколів та гостей із незламного Чугуєва стали моментами єднання та сили.

Влітку музей перетворився на гамірний вулик. Для вихованців пришкольніх таборів історія стала відчутною на дотик: дітлахи не лише слухали про композитора, а й власноруч ліпили на згадку хатинки із солоного тіста — маленькі символи затишку та рідного дому.

Проект «Креативна майстерня» став місцем сили для дорослих і малечі, де через майстер-класи розкривалися приховані таланти. А для тих, хто прагне закарбувати красу моменту, справжнім відкриттям стала «Етнофотосесія» — можливість використати унікальні локації та інтер'єри музею як атмосферне тло для професійних і аматорських зйомок.

Кульмінацією року стали мистецькі зустрічі, що наповнили затишні зали живим звуком. Проект «Шануймо великих у музиці й слові» об'єднав досвід майстрів КММ імені Р. М. Глієра та щирий запал їхніх учнів. Особливо зворушливим став музичний дебют учнів Борівської школи мистецтв, які саме тут, під поглядом видатного композитора, зробили свої перші кроки для нової аудиторії.

Окрім галасливих свят, музей веде буденну, але не менш важливу роботу: наукові публікації, онлайн-проекти та нові виставки доповнюють пазл нашої культурної ідентичності.

2025 рік показав: КЗ КОР «Меморіальний музей К. Г. Стеценка» — це місце, де музика не просто зберігається, вона тут живе, надихає і об'єднує нас навколо вічних цінностей.

Творчий ренесанс 2025

Пам'ятні заходи

За кожним із цих знімків 2025 року — жива пам'ять про Кирила Стеценка та Володимира Косовського, чий імена нерозривно пов'язані з Веприком. Мистецькі заходи, які ви бачите, — це наша щорічна данина поваги композитору та засновнику його музею, які подарували нам безцінну спадщину

Тематичні заходи

День миру

Тематичні заходи музею — це майданчик для діалогу, навчання та культурного обміну.

У 2025 році ми провели низку знакових подій, присвячених державним святкам та національним традиціям, що спрямовані на популяризацію нашої спадщини серед різних аудиторій. Фото демонструють найяскравіші моменти інтерактивів, майстер-класів та тематичних годин, які об'єднували громаду та стали важливою частиною життя нашої спільноти цього року

«Руки для праці потрібні людині»

Зустріч із учнями Борівської школи мистецтв

Креативна майстерня

Креативна майстерня музею Кирила Стеценка – простір для душевного спокою, перезавантаження та відновлення ментального здоров'я.

У стінах музею творчість стає арттерапією: тут ви можете сповільнити ритм, відпустити тривоги та наповнитися енергією спокою в атмосфері гармонії

Ідеальна формула вихідного: надихаюча подорож минулим, що плавно переходить у затишний майстер-клас для всієї родини

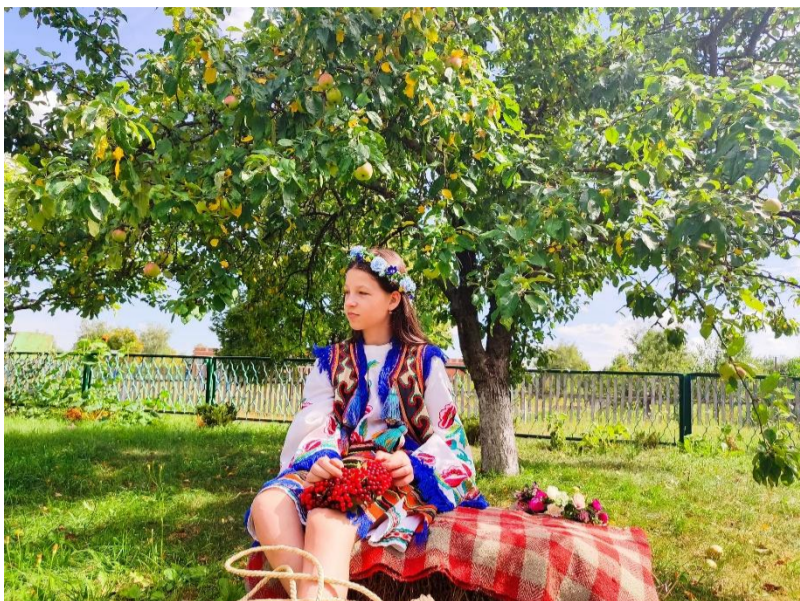

Найпопулярніший майстер-клас для дітей та дорослих

ЕТНОФОТОСЕСІЯ

Старовина — це не застиглий час, а живий простір для вашої творчості. Ми дбаємо про збереження кожного експоната, тому пропонуємо формат зйомки, що не порушує спокою пам'ятки, але дозволяє вам зафіксувати свій зв'язок із українською культурою

Екскурсії

Екскурсія — це не просто перелік фактів, а **найкоротший шлях до серця** відвідувача та найкращий засіб популяризації

Жоден текст на стенді не замінить емоційну розповідь, яка перетворює сухі дати на історію життя реальної людини

Екскурсія дозволяє не лише почути, а й відчувати простір: меблі, світло у вікнах садиби, ноти та світлини

Це можливість поставити запитання та отримати відповіді, що перетворює відвідувача з пасивного слухача на **активного учасника** культурного процесу.

Саме через екскурсію спадщина композитора стає зрозумілою та близькою сучасному українцю, стимулюючи бажання повернутися до музею знову.

Екскурсія — це ключ, який відкриває двері до розуміння нашої ідентичності через особистість Кирила Стеценка.

Еккурсійні години: 10:00 – 16:00 з понеділка по п'ятницю; вихідні і святкові за попереднім записом.
+38(067)-278-49-98

МАЛЕНЬКІ ВИСТАВКИ –
ВЕЛИКІ СЕНСИ

Камерні виставки – це особливий ритм життя нашого музею. Вони дозволяють нам дістати зі сховищ приховані скарби, розповісти особисті історії та сфокусуватися на деталях, які зазвичай губляться у великих залах. Це простір для експериментів, де кожен предмет стає головним героєм, а відвідувач – близьким другом, з яким ми ділимося таємницями.

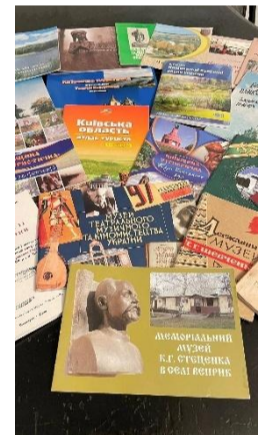
Завдяки такому формату музей залишається живим, актуальним і завжди новим для вас

у 2025 р. було проведено наступні виставки:

- Мова – скарб народу
- Київщина туристична
- Музичні традиції с. Веприк
- З історії Меморіального музею К. Г. Стеценка
- Історичні скарби рідного краю
- Голодомор у с. Веприк

З історії Меморіального музею К. Г. Стеценка

Київщина туристична

Музейні оповідки

«Музейні оповідки» – це подорож у часі, де ми досліджуємо:

- **Мистецьке коло:** як перетиналися долі Стеценка з видатними діячами ХХ ст.
 - **Веприцькі хроніки:** епізоди з історії с. Веприк
- **Голоси епохи:** історії про дружбу, підтримку та спільну боротьбу за українську культуру в непрості часи.

YouTube канал музею

Він сіяв райські самоцвіти

Високою добротворчістю можна назвати життя Володимира Косовського. Першими громадянськими виявами його особистості були друковані разом з сестрою Олею в роки війни листівки-прокламації проти фашизму та сталінізму. Саме ця діяльність брата і сестри Косовських стала однією з основних причин 25-річного вироку «ворогам» та їхнього 12-річного ув'язнення у Воркутинських таборах (достроково звільнені за амністією у зв'язку зі смертю Сталіна).

Володимир Іванович мав таку несхибну силу переконання, яка дивовижно впливала навіть на начальників табірної охорони. Він розповідав, як один із них на прізвище Заворотний, провівши «шмон» перед Новим роком та знайшовши кілька рукописів віршів, посадив Косовського до карцеру, а після того викликав до себе на допит і несподівано запропонував випити за Новий рік. І проголосив такий тост: «Щоб ви, українці, тут не сиділи, а ми, українці, вас не гляділи...» можемо лише уявити, як він ризикував...

Нині анекдотичний вигляд має інший випадок із Володимиром Івановичем, його родиною та «блюстителами» тодішньої ярликово-начіплянської моралі, які цілком серйозно звинувачували лікаря, письменника, просвітянина в тому, що він на своїй садибі насадив «націоналістичиские кустарники» (кущі калини), а дочці Олі справив «націоналістическую свадьбу» (тобто весілля з усіма українськими звичаєво-традиційними обрядами).

Після повернення із Воркути, і закінчення медичного навчального закладу у Києві працював завідувачем медичного пункту в рідному селі Веприк Фастівського району на Київщині. У 60-70-х рр. минулого сторіччя цю медичну установу офіційно визнали найкращою в колишньому Радянському Союзі (є документальні підтвердження). Окрім основної роботи, Володимир Іванович багато уваги приділяв пропаганді здорового способу життя, складав вірші-агітки, у яких закликав дотримуватися норм санітарії та гігієни, не курити, не вживати спиртного тощо. Про це досі згадують односельці, це відзначає Ю. Хорунжий у книжці «Мужі чину».

Володимир Косовський – людина діяльна, енергійна, за його ініціативою й участю зроблено багато культурно-освітніх справ. Зокрема, віднайшов покинуту могилу видатного композитора-просвітянина Кирила Стеценка, похованого у Веприку. Домігся встановлення пам'ятника на цій могилі. Згодом за підтримки патріотично налаштованих керівників в Організації охорони пам'яток історії та культури Володимир Іванович створив меморіальний музей-садибу Кирила Стеценка, який діє і досі.

Косовський та працівники культури Фастівського району започаткували культурно-мистецьке дійство «Пісенні дзвони», присвячене пам'яті композитора. Воно відбувалося останньої неділі травня...

Він переймався проблемами сучасності щодо становища рідновірної духовності, зокрема, української церкви.

Гірко ставало від упослідження української мови в уже незалежній Україні. Тож Володимир Косовський був частим гостем у школах та дошкільних закладах Києва й області, навчав дітей любові до землі, мови, запалював особистим прикладом...

Він був невтомним пошуковцем, який любив українську старовину, добрим та самовідданим помічником відомого скульптора й етнографа Івана Гончара. Разом з Іваном Макаровичем вишукував зразки народного мистецтва, одягу, а також народні таланти та сприяв тому, щоб талановита молодь здобувала освіту у мистецьких навчальних закладах...

Багато зусиль доклав просвітянин для відновлення доброї пам'яті про свого незаконно репресованого батька Івана Петровича, який мав вищу агрономічну освіту, під час Першої світової війни закінчив школу прапорщиків, а за часів УНР і Гетьманату був військовим комендантом Василькова, що на Київщині. Пізніше – головою одного з колгоспів на Житомирщині. Але за доносом його заарештували.

Шанобливе ставлення Володимира Косовського до свого генеалогічного древа, збереження пам'яті про рід, родовід гідне наслідування. У спогадах він описав: «Повернувшись додому 1956 року, зробив два хрести й поставив їх на могилі діда Сака та бабусі Сані. Їхні портрети висять на чільному місці в моїй хаті. Діти й онуки знають про їхній життєвий шлях і нескореність духу».

Дід Володимира Косовського по матері Сак Корж був знайомий із Кирилом Стеценком, протоієреєм УАПЦ, що керував просвітянським хором у Веприку. Та й самого діда вважали неординарною особистістю...

Дочка діда Сака Євгенія, мати Володимира Косовського, успадкувавши музичні здібності, стала активною учасницею просвітянського хору Кирила Стеценка. Ця жінка мужньо зносила всі удари долі, пов'язані з незаконними репресіями та загибеллю чоловіка, а згодом – ув'язнення та довгими роками неволі її дітей Володимира й Ольги, які стали на шлях боротьби з тоталітаризмом.

Сестра й брат мужньо пережили роки випробувань, не озлобились, не зачерствіли. Продувжували нести людям добре слово.

Оксана Діброва. 2008 р

СЛАВА – ЗОРЯ, ЩО НЕ СВІТИТЬ ПІД НОГИ

Не можна забути людину, яка ще далеко до проголошення незалежності України, не покладаючи рук, працювала в умовах жорстокого більшовизму для щасливого майбуття нашої України, і постійно страждала за її долю.

Мова піде про скульптора – народного художника України Івана Макаровича Гончара. Він все своє життя був у пошуках духовності. Дім його став музеєм народного мистецтва. Звідти виходили люди, набираючись патріотичного духу та пошани до своєї історії...

Євген Чередниченко знайомить мене із скульптором-патріотом Іваном Макаровичем Гончаром. Я періодично буваю в його садибі-музеї. Вступаю за його рекомендацією до Організації охорони пам'яток історії та культури і за підтримки патріотично настроєних людей, які були в той час в цій організації, починаю створювати меморіальну кімнату-музей українському композитору Кирилу Стеценку...

Іван Макарович пропонує надсилати до нього талановитих дітей із середньою освітою для влаштування їх у вищі учбові заклади за його підтримки та допомоги. Одним з таких юнаків був фастівчанин Анатолій Древецький, який допомагав мені створювати кімнату-музей К. Г. Стеценка при Веприцькому будинку культури та робив художнє оформлення фельдшерсько-акушерського пункту...

Життя Івана Макаровича було настільки розмаїтим і різнобічним, що розповісти про нього стисло в одному спогаді практично неможливо. Хочу лише розповісти про один епізод, який характеризує цю людину як приклад жертвності в ім'я духовного відродження України.

Одного разу я зайшов до Івана Макаровича в кімнату і побачив кілька картин, на яких був намальований козак Мамай різними невідомими художниками минулих років, Іван Макарович розповів мені як і де він роздобу ці картини. Я йому сказав, що у Веприку є старша жінка, невістка колишнього дяка Веприцької церкви, в кімнаті якої висить стара картина із зображенням козака Мамаю, але вона надто стара: почорніла. Іван Макарович записав її прізвище і попросив, щоб я домовився з нею, купив цю картину і за нагоди привіз до нього у музей.

Коли я того ж дня вечірньою порою останнім автобусом повернувся у Веприк, то був приємно здивований: біля зупинки автобуса побачив Івана Макаровича. Він розповів мені, що двічі був у дворі цієї господині, але її не було вдома. По дорозі до моєї хати ми зайшли до неї знову. Вона вже була вдома. Зняла нам картину, Іван

Макарович уважно подивився на неї і сказав, що зможе її реставрувати. Заплатив господині 10 крб. Ми взяли картину і пішли до мене ночувати.

Іван Макарович розповів мені, що йому без кінця пропонують, щоб він експонати свого музею здав у державний архів. Що часто бувають анонімні дзвінки із залякуванням: якщо не здасть експонати в архів – згорить будинок. Розмовляли ми, боячись кагебістських підслухавок, не в хаті, а в лісі, сидячи на лавочці...

Одного разу Іван Макарович приїхав до мене у Веприк і попросив мене, щоб я йому зібрав колишніх хористів веприцького церковного хору Стеценка, щоб записати їхній церковний спів на магнітофонну стрічку – для музею.

Через кілька днів по цьому записові мене викликали в КДБ із запитанням: що мене поєднує з цією антирадянською людиною, де і коли я

познайомився з Гончаром. Я відповів, що в одній із центральних газет колись прочитав статтю про Івана Макаровича «Дім повен краси». У статті йшлося про створений Гончаром музей. Невдовзі я відвідав музей і познайомився з його привітним господарем і захотів, так як і він, працювати і жити на користь України...

Незважаючи на погрози (ред.) зустрічі наші продовжувалися, Іван Макарович дарує мені два скульптурних портрети К. Г. Стеценка – один для кімнати-музею, другий – для Веприцької школи. Дарує скульптурний портрет молодого Тараса Шевченка для мого кабінету.

Я створюю кімнату-музей К. Г. Стеценка при Веприцькому будинку культури і 8 років працюю директором на громадських засадах. Одного разу завгосп Веприцької школи побачив мене біля магазину і сказав, що скульптурний портрет Стеценка, який ви подарували школі, викинуто з учительської і валяється в шкільному сараї. Я попросив завгоспа, щоб він віддав скульптуру мені і нікому про це не говорив. Одного разу ввечері я пішов з мішком, забрав скульптурний портрет Кирила Григоровича і поставив його в своєму кабінеті.

Коли почался перебудова, Іван Макарович листовно запросив мене на свою виставку і в кінці написав, що до нього прийшла заслужена слава, але надто пізно. Вік і підірване здоров'я дають себе знати на кожному кроці. Я, побувавши на виставці, присвятив йому щире поетичне слово, яке пізніше помістив у своїй поетичній збірці «В терні колючому»:

«Заслужена слава пустелею бродить, Заслужена слава не завжди приходить. Слава, мов айстри, цвіте восени, Часто – по смерті, після війни. До слави немає прямої дороги, Слава – зоря, що не світить під ноги»...

Більшовизм нищив і відсував здобутки нашої культури далеко на узбіччя. **Розуміючи, що культура, це перш за все – мислення, релігія, мораль, а відци і національна свідомість. Культура творить і окрилює людину, визначає її спосіб бути індивідуальністю.**

В. І. Косовський. 1999 р.

З історії села Веприк

Церковнопарафіяльну школу у с. Веприк засновано у **1860 р.** настоятелем Параскевського храму – **о. Левом Йосиповичем Погорецьким**. На той час вона була однією з найбільших на Фастівщині. За його наставництва в школі навчалося близько сотні першокласників.

У **1891 р.** настоятелем школи став **о. Тарас Федотович Грушевський**, який отримав чудовий педагогічний досвід у Києво-Софіївському духовному училищі.

За його наставництва церковнопарафіяльна школа перебувала в окремому приміщенні, спорудженому мирянами для навчання своїх дітей. Станом на **1897 р.** під керівництвом **о. Тараса Грушевського** навчалося 75 першокласників та 25 першокласниць.

У **1898 р.** до Веприка призначено нового настоятеля – **о. Якова Петровича Завитовського**. Під його керівництвом навчалося 84 хлопчики та 34 дівчинки.

Церковнопарафіяльна школа с. Веприк. 1897 р.

Оскільки веприківська школа вважалася однією з кращих в регіоні, то освітянське начальство на поч. ХХ ст. вирішило перетворити її на державний навчальний заклад. Але в селі було чимало прихильників церковнопарафіяльної школи, котрі не бажали замінити її міністерською, утримувати яку було б значно складніше. Селяни звернулися до священика, а той, в свою чергу - до церковних ієрархів, котрі зуміли відстояти існування у Веприку церковнопарафіяльної школи, яка згідно з постановою Київської єпархіальної училищної ради "в учебно-воспитательном отношении занимает место в ряду лучших церковноприходских школ уезда...".

Останнім дореволюційним настоятелем Параскевської парафії та наставником місцевої школи був **о. Мойсей Олексійович Пашковський**. Він після завершення навчання у Київській духовній семінарії (1877 р.) певний час вчителював у с. Салисі Таращанського повіту. Там він здобув певний досвід роботи з учнями, який впроваджував в життя у Веприку, приїхавши у 1907 р. Напередодні Першої світової війни в селі було відкрито земську школу, котра проіснувала лічені роки, проте встигла призвести до скорочення чисельності дітей у церковнопарафіяльному навчальному закладі. Зокрема, станом на 1914 р. в приходській школі с. Веприк навчалося лише 45 хлопчиків та 25 дівчаток.

За спогадами Л. В. Скрипченко відомо, що у 1908 р. в селі земство збудувало двокласну ремісничу школу.

Ремісниче училище

(Використано матеріали В. С. Перерви)

Вічна пам'ять Героям!!!

Олександр Шаманський

Сергій Лузянін

Сергій Литвиненко

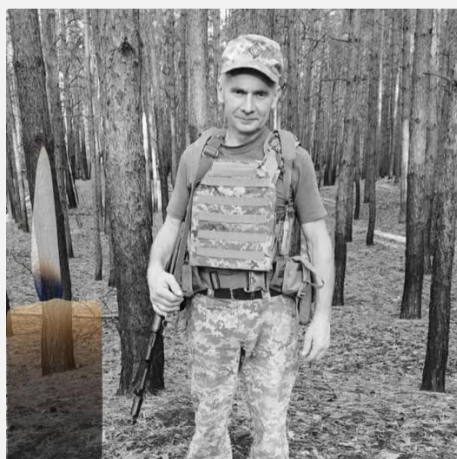
Валерій Хуторний

Денис Дзядковський

Леонід Костецький

Леонід Никоненко

Видання створено працівниками КЗ КОР «Меморіальний музей К. Г. Стеценка» із використанням фондів колекції музею.

Контакти для пропозицій і зауважень:

+38067-278-49-98

museum_kgstetsenko@ukr.net

Перший випуск «Стеценківського порталу» доступний за qr-кодом

